

השר להגנת הסביבה

כ"ב בטבת תשע"ו
3 בינואר 2016

לכבוד
ח"כ דוד אמסלם
יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה בכנסת
ירושלים

שלום רב,

הנדון: פנייה לקבלת אישור ועדת הפנים והגנת הסביבה לגריעת המועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום אוויר בישראל
בישראל מהתוספת לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992

סימוכין: מכתב וימוך לשימוע מיום 1.9.15
מכתבו של יו"ר מלר"ז מתאריך 16.11.15
מכתבה של הוועצת המשפטית למשרד להגנת הסביבה מיום 27.12.15
מכתב השר להגנת הסביבה מיום 30.12.15

ברצוני לבקש את אישור ועדת הפנים והגנת הסביבה לגריעת המועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום אוויר בישראל (להלן: "מלר"ז" או "העמותה") מרשימת הגופים המנויים בתוספת לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב - 1992 (להלן: "החוק"), בהתאם לאמור בסעיף 6(ב) לחוק. להלן פירוט הדברים:

1. לפני מספר שנים התקבלו במשרד להגנת הסביבה פניות מטעם עסקים קטנים (בעיקר מוסכים), כנגדם נקטה מלר"ז בחליכי אכיפה עקב חריגות בשפכייהם שהורמו למערכת הניזוק. הפניות כללו תלונות באשר לאופן הפעלת סמכויות האכיפה שבידי העמותה.
2. בבדיקתנו, שהתבססה על מכתבים שגשגלו מטעם מלר"ז לבעלי עסקים, על כתבי טענות וכן על העתקו הסכמי פשרה שהתקבלו במשרדנו נמצא כי העמותה השתמשה בסמכות שחוקקת לה בחוק באופן לקוי ובלתי ראוי. מצאנו כי מלר"ז נהנת להפעיל את סמכויות האכיפה שבידיה באופן מאיים, הוד הפעלת לחץ לחתימה על הסכמי פשרה עמה, שבמסגרתם נקבעים סכומי הוצאות גבוהים לטובתה. כך, מצאנו כי לתביעות האזרחיות שהגיש העמותה נגד עסקים צורפו טיוטות קובלנות פליליות, שבאפשרותה להגיש מכתב סמכותה לפי סעיף 20 כ"ה (א) (3) לחוק המיס, התשי"ט - 1959, וכן מכתב מלווה, בו פורטו סכומי הקנסות המרביים אותם רשאי יהיה להטיל בית המשפט אם הקובלנה הפלילית תידון בפניו. סכומים אלה חושבו באופן לקוי ולפיכך היו גבוהים ביותר. קיים חשש ממשי כי הדבר נעשה על-מנת להפעיל על בעלי העסקים לחץ להגיע עם העמותה להסכמי פשרה בתובענות האזרחיות. בנוסף, נוסח המכתב המלווה באופן שיש בו משום הפעלת לחץ על העסקים המתנגדים, לחתימה על הסכמי פשרה.
3. יצוין כי חלק הארי מהתביעות שיומה מלר"ז כנגד עסקים הוגש על ידה בשנים 2010-2011 (26 תביעות בשנים אלה וכ- 2 תביעות בלבד מאז ועד היום, כשבאחרונות לא ננקטה השיטה המאיימת הנוכחית לעיל). לפיכך, בבדיקתנו התבססה על הליכים אלה

השר להגנת הסביבה

4. בנוסף, התביעות שהוגשו על-ידי מלר"ז היו בתחום הטיפול בשפכים, תחום זה עבר שינוי מאז פרסום כללי תאגיד חמים וחביוב השונים, שהוצאן מכח חוק התאגודי מיום 2001. התשס"א-2001. מעולם בניסת כללי תאגיד חמים וחביוב הרלוונטיים לתוקף, אנו עדים לפגילות נמרצת מאוד של תאגיד חמים וחביוב כנגד עסקים, ובכלל זה מתן דרישות תשלום גבוהות לעסקים המזרימים שפכים חריגים או אסורים. לפיכך, מלר"ז מייצרת בפעילותה היום בתחום השפכים מערכת של גביה כפולה שאין לה תרומה סביבתית מהותית, ויש בה משום חכבדה שלא לצורך על עסקים קטנים.
5. לאור האמור, זומנו נציגי העמותה לשימוע שחתקיים בראשותי, בהשתתפות נציגי המשרד. מצ"ב לעיון מכתב הזימון לשימוע מיום 1 בספטמבר 2015 (מסומן כנספח א) בו פורטו בהרחבה הנימוקים שעל בסיסם החלטתי לשקול את גריעת העמותה מרשימת הגופים המנויים בתוספת לחוק.
6. תגובת מלר"ז נמסרה הן בעל פה - במהלך ישיבת שימוע שחתקיימה בראשותי ביום 27 באוקטובר 2015 לנציגי העמותה, בהשתתפות נציגי משרדי זמן במכתב מיום 16 בנובמבר 2015, מאת יו"ר מלר"ז (מצ"ב לעיון ומסומן כנספח ב). היועצת המשפטית למשרד השיבה לטיעוני העמותה במכתב מיום 27 בדצמבר 2015 (מצ"ב לעיון ומסומן כנספח ג).
7. לאחר קבלת התייחסות נציגי מלר"ז לאמור במכתב הזימון לשימוע, הן בעל פה והן בכתב, ולאחר בחינה מקיפה שערכתי - נוכחתי כי המענה שניתן לשעגור המשרד כפי שפורטו בהרחבה במכתב הזימון לשימוע אינו מספק ואינו מניח את הדעת. לפיכך, החלטתי, מכח סמכותי לפי סעיף 6(ב) לחוק, לגרוע את העמותה מרשימת הגופים המנויים בתוספת לחוק, והשכתי למלר"ז בהתאם (מצ"ב לעיון ומסומן כנספח ד).
8. בהתאם לאמור בסעיף 6(ב) לחוק, אבקש את אישור ועדת המניס והגנת הסביבה לגריעת העמותה מן התוספת לחוק.

נברכה,

השר להגנת הסביבה

העוקבים:

מר ישואל דנציגר, מנכ"ל המשרד.
עו"ד דלית זיוור, היועצת המשפטית.

הלשכה המשפטית

כ"ב בשבט תשע"ו
1 בפברואר 2016

לכבוד
עו"ד תומר רוזנר
היועץ המשפטי לוועדת הפנים והגנת הסביבה
הכנסת

שלום רב,

הנדון: פנייה לקבלת אישור ועדת הפנים והגנת הסביבה לגריעת המועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום אוויר בישראל לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב – 1992 – השלמת טיעון
סימוכין: מכתבו של השר להגנת הסביבה מיום 3 בינואר 2016

בפנייתו שבסמך ביקש השר את אישורה של ועדת הפנים והגנת הסביבה לגריעת המועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום אוויר בישראל (להלן - מלר"ז או העמותה) מרשימת הגופים המנויים בתוספת לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992 (להלן - החוק). זאת בין השאר על סמך האופן בו היא נהגה להפעיל את המעמד אשר ניתן לה בתוספת לחוק – באופן היוצר איום על עסקים על-ידי הגשת תביעות אזרחיות, אליהן מצורפות קובלנות פליליות, עם סכומי קנסות מרביים, ותוך הפעלת לחץ להגיע איתה להסכמי פשרה בתובעות האזרחיות, במסגרתם לא יוגשו הקובלנות וישולמו סכומי הוצאות גבוהים לטובתה.

בהמשך לנאמר במכתבו של השר ולנקודות שהעלית בחילופי דברים מקדימים, אבקש לציין מספר נקודות נוספות כהשלמה למכתבו של השר:

1. המשרד הבהיר למלר"ז מספר פעמים כי אין מקום לתבוע עסקי מזון קטנים בגין חריגות בשפכייהם במזהמים האופייניים לעסקים מסוג זה, כגון נתרן וכולורידים וערכי הגבה, שכן על פי הפרשנות המשפטית לתקנות הרלוונטיות, הן אינן חלות בדרך כלל על שפכי מטבחים של עסקים כאמור. עמדת המשרד צוינה, בין היתר, במכתבנו מתאריכים 18.12.13, 23.12.13, 11.2.14, 8.2.15, 24.6.15 ו- 27.8.15. בנוסף, הובהר למלר"ז כי אין לתבוע עסקים בגין חריגות בשמנים ושומנים. חרף זאת, הועברו למשרדנו מכתבים ממלר"ז, מהם עולה כי בכוונת העמותה לתבוע עסקים כאמור, בין היתר, בגין חריגות במזהמים אלה בשפכייהם. ראה לדוגמא מכתבי מלר"ז המצ"ב מתאריכים 24.12.14 (מספר מכתבים), 4.1.15 ו- 27.1.15.

הלשכה המשפטית

2. עוד צוין בפני מלר"ז כי ככל שמדובר בעסקים קטנים, כגון מסעדות ובתי קפה, החריגות בשפכייהם מטופלות בדרך כלל על-ידי תאגידי המים והביוב, המשיתים עליהם חיובים כספיים גבוהים בגין חריגות אלה, זאת מכח כללי המים הרלוונטיים, שאכיפתם מצויה בסמכותם. יובהר כי בנסיבות אלה, עמדת המשרד היא כי השתת חיובים כספיים על-ידי תאגידי המים והביוב כנגד עסקים אלה מהווה צעד יעיל לתיקון המעוות. מצ"ב, לדוגמא, טבלאות בהן מפורטים החיובים הכספיים שהשיתו תאגידי המים והביוב מי שיקמה (הפועל בחולון, אור יהודה ואזור) ומי אביבים (הפועל בתל אביב – יפו) בשנים האחרונות על עסקים בגין חריגות בשפכייהם. כפי שעולה מטבלאות אלה, השיתו התאגידי האמורים חיובים כספיים גבוהים, בין היתר, על עסקים קטנים, כגון עסקי מזון ואולמי שמחה. אנו סבורים כי בנסיבות אלה, אין מקום להגשת תביעות אזרחיות על-ידי מלר"ז כנגד עסקים אלה, משום שמלר"ז מייצרת בפעילותה בתחום השפכים מערכת של גביה כפולה, שאין לה תרומה סביבתית מהותית, ויש בה משום הכבדה שלא לצורך על עסקים קטנים. עמדת אגף שפכי תעשייה, קרקעות מזוהמות ודלקים במשרדנו היא כי אין צורך מקצועי באכיפה שמבצעת מלר"ז בתחום השפכים.

3. מבדיקה שנערכה על-ידי משרדנו מול מנהל היחידה לאיכות הסביבה באיגוד ערים דן לביוב עולה כי מרבית העסקים אותם תבעה מלר"ז המשיכו לחרוג בשפכים על אף האמור בהסכמי הפשרה שנחתמו עימם. בנוסף, למרות שבהסכמי הפשרה צוין כי ייערכו על חשבון העסק ביקורות נוספות של מלר"ז על-מנת לבדוק עמידה בהסכמי הפשרה, ביקורות כאמור בדרך כלל לא נערכו. אני מקווה שמכתב ממנהל היחידה לאיכות הסביבה באיגוד ערים דן לביוב בעניין זה יועבר לעיון הוועדה בימים הקרובים. נראה כי ניתן ללמוד מכך כי לא הגנת הסביבה היתה לנגד עיני העמותה בפעולות אכיפה אלה.

4. מלר"ז מאלצת את המשרד להקדיש זמן רב ומאמצים ניכרים כדי להביאה לקיום ההנחיות המקצועיות שפירט בפניה המשרד, בעוד תוצאות פעולותיה אינן מועילות לקידום הסביבה (לעניין זה ראה גם את האמור בסעיף 1 לעיל). כך, למשל, חזר המשרד מספר פעמים על עמדתו המקצועית, לפיה אין לחייב עסקים במסגרת הסכמי פשרה להתנתק ממערכת הביוב העירונית, זאת משום שמדובר בפתרון שאינו סביבתי. בנוסף, משרדנו חזר על עמדתו לפיה אין לתבוע עסקים בגין שפכים חריגים, כהגדרתם בכללי המים הרלוונטיים, וכן חזר על עמדתו לפיה על מלר"ז לבדוק מול גורמי המקצוע הרלוונטיים במשרד, טרם הגשת תביעה, האם ניתן על-ידי המשרד הקלות לעניין הזרמת נתרן וכלורידים, מכח סמכותו לפי התקנות הרלוונטיות. אלו הן דוגמאות בלבד לנושאים שהעלה המשרד שוב ושוב מול נציגי מלר"ז - מה שחייב את נציגי המשרד בהשקעת משאבים בשכנוע העמותה לקבל את עמדותיו המקצועיות של המשרד, שהינו הרגולטור בתחום השפכים. ראה לעניין זה מכתבי מלר"ז מתאריכים 13.5.12 ו-26.2.15, מהם עולה כי מלר"ז לא

הלשכה המשפטית

נאותה באותה עת לקבל את קביעותיו המקצועיות של המשרד בנוגע למספר סוגיות שעלו במהלך ישיבות שהתקיימו ההשתתפות נציגי המשרד ונציגי מל"יז.

אודה להבאת הדברים האמורים במכתב זה לידיעתה של וועדת הפנים והגנת הסביבה.

בברכה,

דלית דרור
היועצת המשפטית

העתקים:

מר אבי גבאי, השר להגנת הסביבה
מר ישראל דנציגר, מנכ"ל המשרד

השר להגנת הסביבה

כ"ח בשבט תשע"ו
7 בפברואר 2016

לכבוד
ח"כ דוד אמסלם
יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה
הכנסת

שלום רב,

הנדון: תקנות למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) (שינוי התוספת לחוק), התשע"ו-2016

סימוכין: מכתבי מיום 3.1.16

מכתבה של היועצת המשפטית למשרד להגנת הסביבה מיום 3.2.16

ביום 3 בינואר 2016 פניתי אל ועדת הפנים והגנת הסביבה בבקשה לגרוע את המועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום אוויר בישראל (להלן - מל"ז) מרשימת הגופים המנויים בתוספת לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992 (להלן - החוק), בהתאם לאמור בסעיף 6 (ב) לחוק. ביום 3 בפברואר 2016, נשלח אל הוועדה מכתב נוסף בעניין וכן מסמכים נוספים.

מצ"ב התקנות שבנדון, לשינוי התוספת לחוק, כפי שאושרו על-ידי משרד המשפטים. אודה לצירוף הנוסח האמור לדיון שייקבע בנושא בוועדה.

בברכה,

אבי גבאי
השר להגנת הסביבה

העתקים:

מר ישראל דנציגר, מנכ"ל המשרד
עו"ד דלית דרור, היועצת המשפטית

**תקנות למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) (שינוי התוספת לחוק),
התשע"ו - 2016**

(מ"ק - מ"ר 5 מהתוספת)

בתוקף סמכותי לפי סעיף 6(ב) לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-
1992¹ (להלן - החוק), ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

שינוי התוספת .1 בתוספת לחוק, פרט 6 - יימחק.

לחוק

אבי גבאי

השר להגנת הסביבה

התשע"ו, _____

(2016, _____)

(חמ 3-3782)

דברי הסבר

כללי

סעיף 6 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992 (להלן - החוק) קובע כי גופים המנויים בתוספת לחוק זכאים להגיש תובענה אזרחית בגין מפגעים סביבתיים לפי החוק. השר להגנת הסביבה (להלן - השר) רשאי לשנות את התוספת לחוק באישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

לפי סעיף 2 לחוק, הסעד בתובענה הוא צו למי שגורם או עומד לגרום מפגע סביבתי, להימנע מעשיית המפגע או להפסיק לעשותו, ולהחזיר את המצב לקדמותו. כמו כן, לפי סעיף 14, התובע זכאי לקבל גמול ושכר טרחת עורך דין אם ניתן צו בתובענה שהגיש, אלא אם מצא בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שהדבר אינו מוצדק בנסיבות העניין.

קביעת גוף בתוספת לחוק מאפשרת לאותו גוף להגיש תובענה אף אם הגוף וחבריו אינם נפגעים ואינם עלולים להיפגע ממפגע סביבתי נשוא התובענה. מטרת הקביעה היא להרחיב את האכיפה האזרחית על-ידי הציבור בגין מפגעים סביבתיים.

כיום מנויים בתוספת לחוק תשעה גופים וביניהם, המועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום אוויר בישראל (להלן - מל"ז או העמותה).

¹ ס"ח התשנ"ב, עמ' 184; התשנ"ו, עמ' 55.

עקב ליקויים חוזרים ונשנים שנמצאו באופן הפעלת הסמכות שהוענקה לעמותה לפי החוק ולאור השנויים שעבר תחום הטיפול בשפכים בשנים האחרונות, החליט השר להשתמש בסמכות שניתנה לו לפי סעיף 6 (ב) לחוק.

הנימוקים לגריעת מלר"ז מהתוספת לחוק

1. לפני מספר שנים התקבלו במשרד להגנת הסביבה (להלן – המשרד) פניות מטעם עסקים קטנים, כנגדם נקטה מלר"ז בהליכי אכיפה עקב חריגות בשפכים שהוזרמו למערכת הביוב. הפניות כללו תלונות באשר לאופן הפעלת סמכויות האכיפה שבידי העמותה.
2. בבדיקת המשרד, שהתבססה על מכתבים שנשלחו מטעם מלר"ז לבעלי עסקים, על כתבי טענות וכן על העתקי הסכמי פשרה שהתקבלו במשרד נמצא כי העמותה השתמשה בסמכות שהוענקה לה בחוק באופן לקוי ובלתי ראוי. כך, נמצא כי מלר"ז נוהגת להפעיל את סמכויות האכיפה שבידיה באופן מאיים, תוך הפעלת לחץ לחתימה על הסכמי פשרה עמה, שבמסגרתם נקבעים סכומי הוצאות גבוהים לטובתה. בין היתר, מצאנו כי לתביעות האזרחיות שהגישה העמותה נגד עסקים צורפו טיוטות קובלנות פליליות, שבאפשרותה להגיש מכח סמכותה לפי סעיף 20 כ"ה (א)(3) לחוק המים, התשי"ט–1959 וכן מכתב מלווה, בו פורטו סכומי הקנסות המרביים אותם רשאי יהיה להטיל בית המשפט אם הקובלנה הפלילית תידון בפניו. סכומים אלה חושבו באופן לקוי ולפיכך היו גבוהים ביותר. קיים חשש ממשי כי הדבר נעשה על-מנת להפעיל על בעלי העסקים לחץ להגיע עם העמותה להסכמי פשרה בתובענות האזרחיות. בנוסף, נוסח המכתב המלווה באופן שיש בו משום הפעלת לחץ על העסקים הנתבעים, לחתימה על הסכמי פשרה.
3. בנוסף, התביעות שהוגשו על-ידי מלר"ז היו בתחום הטיפול בשפכים. תחום זה עבר שינוי מאז פרסום כללי תאגידי המים והביוב השונים, שהוצאו מכח חוק תאגידי מים וביוב, התשי"א-2001. מיום כניסת כללי תאגידי המים והביוב הרלוונטיים לתוקף, אנו עדים לפעילות נמרצת מאוד של תאגידי המים והביוב כנגד עסקים, ובכלל זה מתן דרישות תשלום גבוהות לעסקים המזרימים שפכים חריגים או אסורים. לפיכך, מלר"ז מייצרת בפעילותה היום בתחום השפכים מערכת של גביה כפולה, שאין לה תרומה סביבתית מהותית, ויש בה משום הכבדה שלא לצורך על עסקים קטנים.
4. בהקשר זה נציין כי המשרד הבהיר למלר"ז מספר פעמים כי אין מקום לתבוע עסקי מזון קטנים בגין חריגות בשפכים במזהמים האופייניים לעסקים מסוג זה שכן, על פי הפרשנות המשפטית לתקנות הרלוונטיות, הן אינן חלות בדרך כלל על שפכי מטבחים של עסקים כאמור. חרף זאת, הועברו למשרדנו מכתבים ממלר"ז מהם עולה כי בכוונת העמותה לתבוע עסקים כאמור, בין היתר, בגין חריגות במזהמים אלה בשפכים.
5. עוד צוין בפני מלר"ז כי ככל שמדובר בעסקים קטנים, כגון מסעדות ובתי קפה, החריגות בשפכים מטופלות בדרך כלל על-ידי תאגידי המים והביוב, המשיתים עליהם חיובים כספיים גבוהים בגין חריגות אלה, זאת מכח כללי המים הרלוונטיים, שאכיפתם מצויה בסמכותם. בנסיבות אלה, עמדת המשרד היא כי השתת חיובים כספיים על-ידי תאגידי המים והביוב כנגד עסקים אלה מהווה צעדים יעילים לתיקון המעוות. לפיכך, המשרד

סבור כי אין מקום להגשת תביעות אזרחיות על ידי מלר"ז כנגד עסקים אלה, זאת משום שמלר"ז מייצרת בפעילותה בתחום השפכים מערכת של גביה כפולה, שאין לה תרומה סביבתית מהותית, ויש בה משום הכבדה שלא לצורך על עסקים קטנים. יובהר עוד כי עמדת אגף שפכי תעשייה, קרקעות מוזהמות ודלקים במשרדנו היא כי אין צורך מקצועי באכיפה שמבצעת מלר"ז בתחום השפכים.

6. בנוסף, מבדיקה שערך המשרד עולה כי מרבית העסקים אותם תבעה מלר"ז המשיכו לחרוג בשפכים על אף האמור בהסכמי הפשרה שנחתמו עימם. בנוסף, למרות שבהסכמי הפשרה צוין כי ייערכו על חשבון העסק ביקורות נוספות של מלר"ז על מנת לבדוק עמידה בהסכמי הפשרה, ביקורות כאמור בדרך כלל לא נערכו. מהאמור, ניתן ללמוד לדעתנו כי לא הגנת הסביבה היתה לנגד עיני העמותה כי אם הרצון להעשיר את קופתה.

7. זאת ועוד; מלר"ז מאלצת את המשרד להקדיש זמן רב ומאמצים ניכרים כדי להביאה לקיום ההנחיות המקצועיות שפירט בפניה המשרד, שהינו הרגולטור בתחום השפכים, בעוד תוצאות פעולותיה אינן מועילות לקידום הסביבה.

הליך השימוע שהתקיים לנציגי העמותה

נציגי העמותה זומנו לשימוע שהתקיים בראשות השר, בהשתתפות נציגי המשרד. תגובת מלר"ז נמסרה הן בעל פה - במהלך ישיבת שימוע שהתקיימה בראשות השר ביום 27 באוקטובר 2015 והן במכתב מיום 16 בנובמבר 2015, מאת יו"ר מלר"ז. היועצת המשפטית למשרד השיבה לטיעוני העמותה במכתבה מיום 27 בדצמבר 2015.

לאחר קבלת התייחסות נציגי מלר"ז לאמור במכתב הזימון לשימוע, הן בעל פה והן בכתב, ולאחר בחינה מקיפה שנערכה - נוכח השר כי המענה שניתן לטענות המשרד כפי שפורטו במכתב הזימון לשימוע אינו מספק ואינו מניח את הדעת. לפיכך, החליט השר, מכח סמכותו לפי סעיף 6(ב) לחוק, לגרוע את העמותה מרשימת הגופים המנויים בתוספת לחוק.

בהתאם לאמור בסעיף 6 (ב) לחוק, פנה השר לוועדת הפנים והגנת הסביבה, על-מנת לקבל את אישורה למהלך.

לאור האמור, מצ"ב הצעת תיקון תקנות לשינוי התוספת לחוק. ככל הידוע למשרד, אין כיום תביעות תלויות ועומדות שהוגשו על-ידי מלר"ז ולפיכך אין צורך בקביעת הוראת מעבר בתיקון המוצע.